

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Dominica Qvinta Post Epiphan[iam].

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56314)

refractariam magis cōdemner, quam prom-
pta illa insensibilium rerum obedientia, pre-
sertim cum fureates illi maris fluctus, ru-
mentes vndæ, & insolens oceanus intra are-
næ terminos inclusus vltius progredi non
audeat, nec transgredi præfixos ab æterno
numine limites præsumat; & tu sola mente
& ratione prædita, libero arbitrio dotata, o-
bedientiæ limites transgredieris, & inordi-
natos affectuum imperus sequeris, quoque
illi impellunt moueris. O ingratitudinem
singularem! mare Creatori obsequitur, &
solus, prædolor! homo illius imperium ne-
gligit, & refractarius inuenitur, *Surgens im-
perauit mari & ventis.*

Matt. 8.

Exod. 14.

4. Reg. 2.

Tob. 3.

Psal. 106.

Psal. 48.

Psal. 118.

Cōclusio.

*Imperauit ventis ut ostendat, eum non ex-
tendisse, virgam, vt olim Mosem, dum ma-
re rubrum transiret, fecisse scriptura narrat;
nec pallio aquas tetigisse, vt in Iordane olim
Elias præstitit; sed absoluta quadam poten-
tia & auctoritate, velut seruo Dominus,
Creaturis creator, mari imperasse. Raguelis
filia Sara præuiderat hoc ipsum cum diceret,
Post tempestatem tranquillum facis, & post la-
crymationem & fletum exultationem infundis,
& melius Psalmographus, Dixit & stetit spi-
ritus procella. & alio loco, Nix, glacies, spiritus
procellarum qua faciunt verbum eius, & alibi;
Omnia seruiunt tibi, teque Dominum suum
agnoscunt.*

At iam satis superque in mari hoc euagati
sumus tempestate iactati, ventis huc illucq;
pulli, & immensum spatij confecimus æ-
quor; iam littori cymbam applicemus, por-
tumq; ingrediamur. Quamobrem, Audito-
res, miraculum hoc animis vestris inculpate,
cogitate mundum hunc non nisi mare esse,
in quo iusti & probi tempestatibus concuti-
antur. Mementore, vos Christum tam in ter-
ra, quam in mari sequi, & cum illo procellas
experiri debere; deinde nihil in hoc mundo
firmum aut stabile reperiri, cum ipsa qua
Apostoli vehuntur nauis, ventis huc illuc-
que pellatur. Perpendite etiam quam noxia
improbiorum sit societas, quantamq; perni-
tiam afferre soleat, cum vnicus Iudas in cau-
sa sit, cur reliqui Apostoli tempestate agitē-
tur. Hinc in Deuteronomio veruit Dominus
ne quis bouem asino ad aratrum, vel utim-

Deut. 20.

Tom. 1. Pars Hyemalis.

pari iugo, copularet. Designare mysterium
voluit, non debere iustos cum sceleratis so-
cietatem inire. hos enim figura est eius qui
collum legi diuinę subiicit, asinus vero eius,
de quo in Psalmis est mentio, *Homo cum esset
in honore, non intellexit, comparatus est inmen-
tis insipientibus.* Psal. 48.

Tu autem, summe Deus, qui tuam in mari
potentiam ventos compescendo, tempesta-
tem sedando, tranquillitatemque aduocan-
do ostendisti; cum nauis hæc tempestatibus
iactata Ecclesiam tuam repræsentet, ratem
illam, quæ tot iam annis in mundi huius pe-
lago fluctuauit, tot tempestates perpessa est,
& hæresium ventis etiamnum cōcutitur, il-
læsam conserua, à naufragio immunē præ-
sta, tempestates sedita, ventos fræna, perse-
cutiones aufer, tumida æquora placa, au-
ramq; serenantem aduoca. Deinde cum mi-
ser hic mundus, oceanus quidã turbulentus
& tempestatibus obnoxius sit, quas nos pati
cogimur, gratia nobis tua succurre, nauem
iple nostram ingredi, adesto, opitulare, à
tentationibus & insultibus nos defende, vt,
dum omnia hic tranquilla & quieta fuerint,
salutis, id est æternæ felicitatis portum, te
dirigente, feliciter ingredi valeamus, cuius
nos compotes reddat qui viuit & regnat in
sæculorum sæcula Deus, Amen.

DOMINICA QUINTA
POST EPIPHAN.

Partes.

1. De patientia Dei peccatores tolerantia.
2. Quis, qualisq; seminator, & quod semen.
3. Qua causa Deo, peccatores tolerantia.
4. Hæreticos esse eradicandos.
5. De Christianis saluti indormientibus.
6. De vtriusq; Magistratus dormitancia.
7. Quis inimicus sator sit lolij.

Simile est regnum caelorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo. Matt. 13.

FIGVRA.

INTER cætera quæ fidelis ille & amans
Canticorum sponsus, dilectæ suæ blan-
S diendo

Cant. I.

diensio promittit, muranulas & inares se daturum illi pollicitus est, sed similitudines auris nam loco verborū Vulgatæ, *Muranulas a vreas faciemus tibi*, septuaginta transtulerunt, *Similitudines aut eas faciemus tibi*. Denotabant hæc iam inde parabolas & similitudines, quas facer ille sponsus Christus, Ecclesiæ suæ aurib. esset inditurus, qui sine parabolis non loquebatur ei: neque enim par erat, ut profunda illa, sublimia, atque ab hominum mentibus & oculis semota mysteria, quæ Christi ab ore nectatis instar ut plurimum profuebant, nuda exponerentur, sed æquissimum, ut similitudini velut auro quodammodo infererentur, itaque proponerentur. Inter quas principem locum occupare mihi videtur illa, quæ hodierno inclusa Euangelio prælegitur quam ut ipse debite exponere, & vos fructum ex expositione haurire possitis, communi cœlestem opem suffragio imploremus: in quo sanctissima nobis Deipara patronæ & mediatricis vice fungatur, quam idcirco angelica salutatione compellabimus.

AVE MARIA.

I.
Mirum est impios a Deo æquanimiter tolerari in hoc mundo.

Nihil est quod tantopere iusti demirantur & obstupescunt, quam impiorum prosperitatem, diuinamque clementiam, quæ eos tam æquanimiter toleret, eorumque nequitiam ita patienter ferat, quasi eorum scelera vel non videret, vel visa castigare negligeret. David rex cum attentius hoc animo volueret, nec diuinorum iudiciorum abyssum comprehenderet; aperte confitetur, nō mediocriter angisse & turbati, imo quodammodo indignari, dum sceleratorum pacem quierudinemque qua in hoc mundo gaudet, cerneret: adeo ut dubius hæreret & anxius, virtutisne semitam prosequeretur quam ingredi cœperat, an vero latum perditionis damnationisq; iter inisteret, de diuina propemodum providentia diffidendo. Audiamus quid dicat, *Mei autem pene mors sunt pedes pene effusi sunt gressus mei pacem peccatorum videns*. Quin idem & alio loco demiratus, ait, *Vsquequo peccatores Domine, vsquequo peccatores gloriabuntur, effabuntur, & loquentur iniquitatem, loquentur omnes qui operantur ini-*

Psal. 72.

Psal. 17.

stiam? populum tuum Domine humiliauerunt: & hereditatem tuam vexauerunt. Id est, vnum hoc non possum quin demirer, quod impios æquanimiter sustineas, iisdem parcas, conuicias, indulgeas, longanimis eos ad penitentiam expectes, eorumq; peccata infernalibus suppliciis non expies.

Magnus ille Prophetes Abacuc, is inquam quem Angelus è ludæa comis apprehensum in Babylonem sublimem per aera transfuecit, eandem quæstionem proponit dicens, *Quare non respicis super iniqua agentes, & taces de uoquente impio iustorem se, & facis homines quasi pisces maris, quasi reptile non habens Principem?* Id est, paucis ut comprehendam, Cur sustines eos qui sceleratam vitam ducunt, teque peccando ad iracundiam prouocant?

Tam singularis potro hæc Dei erga improbos patientia indulgentiaq; est, ut hinc multi occasionem dicendi acceperint, reum harum inferiorum Deum nullam curam habere, deque iis haudquaquam sollicitum esse: quin ulterius progressi sunt, eo ut certam huius rei rationem Spiritus sanctus in sacros libros referre debuert: quam choradam in Epistola sua Petrus tangens ait, *Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant: sed patienter agit propter vos nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reuerti.* Atque hoc est, quod omnes hæcenus demirati sunt & modo etiam demirantur.

Citharædus, Stratonicus nomine, Corinthum ingressus cum verulam quamdam euriolus in se oculos conicientem vidisset, stomachatus & indignans cur fixis se oculis intueretur, rogauit, quæ nihil morata, mox subintulit, *Demiror, inquit, si mater te nouem ferre menses potuist, cum ciuitas uno te vix ferre die queat?* Quam scite hoc de improbis dici queat! est enim summa admiratione dignū, qui Deus tanto illos tempore in patientia suæ utero ferre queat, cum mundo gaudeat, eisdem vno solum die, imo ad horam in vitæ huius teatro sustinere.

Timon ille bipedum nequissimus, naturæ inimicus hominumque osor acerrimus, & proinde à Græcis *μικροδυναμ* appellatus,

Abacuc

2. Pet. 3.

Verulam cuiusdam acerbius dictum in Stratonium.

Maxim. ser. 6. *tus, interrogatus olim quid tantopere homines odisset, improbos, inquit, odi quia improbi sunt: probos vero, quia improbos non odere. at non fouet huiusmodi sub pectore pestem Deus. Videtur quippe scelestos diligere potius & patienter ferre, contra vero detestari eos qui impijs supplicia irrogata volunt: Nolo mortem peccatoris, sed ut magis conuertatur & uiuat.*

Ezech. 33. *Solon interrogatus olim, referente Stobæo, qua ratione fieri posset, ut nullus in re- pub. aliqua scelus committeretur, respondit, Si tam indignarentur illi quibus non est facta iniuria, quam quibus facta est. Nō ita Deus. nam tamen iuxta Psalmistam sceleratos omnes odio prosequatur, (odisti omnes qui operantur iniquitatem) in ijs castigandis tamen usque adeo præcepit non esset, sed admiranda quadam longanimitate eos, donec resipiscant, & poenitentia delicta eluant expectat. Atque hæc Dei nostri bonitas admiratione digna est.*

Psal. 5. *Hoc cum olim principi Apostolorū Deus testatum uellet, linteum magnum cælo demisit, hinc auibus & volatilibus, illic serpentibus, animantibusque venenatis refertum. Denotare linteum iam inde hoc uoluit, serpentes & crocodilos, peccatores inquam, vna cum electis & iustis, per diuinam patientiam tolerantiamque, casto Ecclesiæ sinu contentos, conseruandos, & saluos fore.*

Matth. 13. *Ipse quoque Redemptor Christus cum in parabolis populum olim doceret, ait, Regnum cælorum simile esse sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti. Ut vulgarem hic sagenæ huius cum Ecclesia, bonos & improbos complectente, comparationem omittam, aio Christum hic ostendere uoluisse, diuinæ prouidentię sagenæ iustos simul & peccatores, qui instar piscium in mundi huius pelago natitant, comprehendi.*

Gen. 25. *Eodem in vtero nutriebantur gemini, Iacob & Esau, hic reprobos, ille electorum symbolū: qui quamuis inter se non nunquam decertarent & colliderentur calcibus se mutuo impercussio: abortū tamen mater idcirco non est passa, sed lucratore hos patienter, donec pariendi tempus aduenisset, tulit Dei*

nostri patientia vere Rebecca vterus dici poterit. in hac enim electi & reprobi comprehenduntur & educantur: qui tamen facta vteropius inter se digladientur & contendunt: nullo modo tamen inde damnum sequitur, sed Deus comparatione quadam admirabili & misericordia, eosdem, ad mortem usque vel sæculorū finem, quando omnia in apertum proferentur, tolerat.

Ut igitur de longanimitate hac diuina loquendi finem faciamus, exemplum euidens hodiernum Euangelium suppeditabit. In eo videbitis patrem familias bonum semen agro suo committentem, & inimicum hominem deinde zizania superseminantem: videbitis, inquam, agrum bonam sementem & simul zizania proferentem, quas tamen prudens ille paterfamilias colligi noluit, sed usque ad tempus messis crescere, ne forte eradicatio zizania eradicarentur simul & triticum. **II.** *Mysterium describit Matthæus: verba textus hæc sunt, Simile est regnum cælorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo. Ut egregiam hanc parabolam dignè exponam, bifariam eam diuidam: primo bonitatem Dei bonū semen seminantis, zizaniaque eradicari nolentis, ac deinde Satanæ zizania superseminantis, malitiam peruerstratemque aperiam.*

Principio igitur, iam ab ipso mundi primordio, Deo seminantis, & agricolæ nominis inditum est: an non enim dextera manum Deo nu cælum, sinistra vero terram conscuit, propriū. cum illi angelorum semen, huic vero hominum concrederet? Huc quam proxime accedens Ieremias, coloni eum nomine nuncupatum censuit, *Quasi colonus futurus es in terr. Zach. 13. ra, & quasi viator. quin & ipse Christus agricolæ se filium confiteri non erubuit. Pater meus agricola est, &c. & apud Zachariam, homo agricola ego sum.*

Fuit nimirū diuinus ille & eximius agricola, cui soli datum est, in boue & asino simul terram proscindere: tulerat quippe Deus olim legem, ne quis colonorum boui asinum in arando, velut impari iugo, copularet, *Non arabis in boue simul & asino.* Hoc nimirum magno illi colono reseruatam erat, qui idcirco, quam primum in hunc mundum

mundum natus est, in stabulo Bethlehemico reclinari voluit, bouem inter & asinum medius, vt eos iam inde copulans & annectens iugo, arationem suam inciperet. atque hoc est quod Propheta olim ait. *In medio annorum notum facies, vel in medio duorum animalium cognosceris, vt Septuaginta. Id est, Quando medius inter duo hæc animalia videberis, an non hinc manifestum fiet, verum re agricolam esse & colonum?*

Prudentis autem & periti agricolæ est, vbi agrum spinis, vepribus, sentibus, faxis, lolio, carduis & rubigine sterilescentem viderit, prius quam bonam ei fementem concedat; eundem incendere, omnemque illam pestem flamma expiatrice auferre. Colono quem format olim hoc consuluuit Maro in Georgicis dicens:

Sape etiam steriles incendere profuit agros.

Iustifemæ Ecclesiæ sunt. *Isai. 1.* Vnigenitus Dei filius cum sub coloni & agricolæ specie in mundum venisset, videretque sterilem mundi huius agrum non nisi tribulos, lappas, melathium & infelix lolium cum viticis pferre, radicibusque noxiis scate-re: prius quam bono Euangeli semine eum confereret, flammam ingentem excitauit: ideoque etiam Spiritus sanctus in forma ignis in die Pentecostes apparuit: indeque factum est; vt mox, luxuriantem segete, eximia quædã & insolita fertilitas per vniuersum mundum apparuerit, omnemque priorem sterilitatem exterminauerit. Atque huc trahemus, quod Dominus deinde de se in Euangelio testatus est, *Ignem veni mittere in terram. Et quid volo, nisi vt accendatur?*

Idem hic agricola, Ecclesiæ deinde aruo bonos & electos, velut semen bonum, concedidit. ita namque iusti in Scripturæ volumine sapius nominantur. *Nisi Dominus nobis reliquisset semen, iustorum & piorum, quasi Sodoma fuissetis.* Porro Hesychius Commentario in Leviticum per semen hoc Apostolos designari existimat, quos post Iudæorum ruinam & destructionem, velut reliquias, superfuisset credit. Cyrillus quoque Alexandrinus & Procopius de his ipsis locum illum Isaia de vocatione gentium ad fidem agentis accipiunt. *Omnes qui viderint eos cognoscent illos, quia isti sunt semen cui benedixit*

Isai. 61. Gal. 3.

Dominus. Hoc modo etiam intellexit Galatis scribens Apostolus, *si vos estis Iesu Christi, ergo semen Abrahæ estis secundum promissionem heredes.* Sicut autem electos per bonum semen, ita sceleratos & impios per semen nequam & zizaniam scriptura designare consuevit. *Vt genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filii sceleratis, dereliquerunt Dominum, &c.*

Prudens profecto ac sedulus agricola est, sed in labore etiam infelix: nam postquam semen bonum in agro seminasset, dormientibus aliis, venit inimicus, & superfeminavit zizaniam, nuntiantibus autem id seruis, eaque agro euellere volentibus, ait: *Sinite vtraque crescere usque ad messem, Et in tempore mes-sis dicam messoribus, vt zizaniam à tritico discriminent: iam autem eam colligi nolo, ne forte colligentes zizaniam eradicetis simul & triticum.* Diuinam hic bonitatem demeratur Hieronymus inimicos aquanimiter tolerantem, nolentemque eos tam subito ac repente mundi huius agro euelli: sed quæ illius benignitas & clementia est, ad penitentiam eos diutissime expectatam, tempusque respiciendi indulgentem. Si enim Deus peccatores statim ab admisso peccato castigaret, nã illi infelices ac miseri forent, quin & sæpenumero bonum semen vna cum zizanias euelleretur. nam qui hodie reprobos & peccator est, cras forsitan, per penitentiam & lacrymas ad Deum conuersus iustus fiet: quiq; hodie diabolis associatur, in Angelorum fortasse tandem aliquando choros assumetur. Eius verba sunt hæc, *Datur locus penitentia & monemur nec cito amputemus fratrem: quia fieri potest, vt ille qui hodie noxius deprauatus est dignitate cras respiciat. & defendere incipiat veritatem.*

Idem propemodum habet Augustinus, & Petrus Chryfologus dicens, *Si zizanias Dei patientia non subueniret, ne Marthæum de publicano Euangelistam, nec Paulum de persecutore Apostolum, nec Magdalenam de peccatrice penitentem Ecclesia possideret.* O misericordiam incredibilem! exclamat hic Chryfostomus, sex diebus, inquit, mundum Deus vniuersum, & omnia quæ eodem continentur condidit: sex quoque diebus Iericentem

Isai. 1.

Agricolæ huius bonitas.

Mart. 11. Dei bonitas peccatores tolerando.

Hieron. & Marthæ.

Li. 3. quædã Euang. 97. Hom. de penit.

idolo-

Matth. 13. idololatriæ cultu dedita an euerteret, confu-
luit. Atq; hoc insinuare volunt verba illa Eu-
angelii, *sinite utraq; crescere usque ad messem.*

Rom. 9. *De prædicat hanc Dei bonitatem Paulus,*
I. Tim. 1. *mirisque laudibus effert in Epistola ad Ro-*
8. Paulus *manos, Sustinuit in multa patientia vasa ira*
diuinam in se cle- *apta in interitum ut ostenderet diuina gloria sua*
mentiam *in vasa misericordie qua preparauit in gloriam*
celebrat. *Eandem quoque in se expertus ita ad Ti-*

motheum scribit, Fidelis sermo & omni exce-
ptione dignus, quod Christus leuis venit in hunc
mundum peccatores saluos facere quorum primus
ego sum Sed ideo misericordiam consecutus sum.
ut in me primo ostenderet Christus. Iesus omnem
patientiam, ad informationem eorum qui credi-
turi sunt illi in vitam æternam. Ecce in sei-
psum, velut in exemplum, in quo diuina boni-
tas clementiaque mirabiliter eluxit, Ti-
motheum iubet intueri: & eadem bonitate
inductus hodie zizaniam eradicari prohibet,
quo peccatoribus spem abiicientibus, no-
uus animos redderet, simulque, ut similem
nobis ipsis patientiam admiraremur.

Matth. 13. *Simile utraq; crescere usq; ad messem.* Aliud
Deus iu- *hic notandum occurrit: magni scilicet a-*
stos ma- *Deo iustos fieri: quippe qui ob vnum*
gnificat. *probum, qui cum reprobis forsitim radica-*
ri possit, infinitis scelestis, pœna infernalē
promeritis, parcat. quod ipsum mille è Scri-
ptura locis probare poterimus. Vniuersa So-
doma se parcere velle ait: vel decem iustos
in illa repenat. Ob vnum Mosem, Israelitis
in deserto peccantibus ad vnum omnibus
pepercit. Quot hij vrticæ, quot spinæ, quot
zizania pullulant! Quodque maiori et-

Gen 18. *zzechielē expostulans, ait, Quasiui de iis vi-*
Exod. 32. *ui qui interponeret se ut sepēs, & sciret oppositus*
contra me pro terra, ne disperderē, & non inueni-

Ezech. 12. *Matth. 13. Sinite utraq; crescere usque ad messem.* Mul-
Deus pro- *as casque singulares ob causas, scelestos piis*
bos im- *permixtos: Deus viuere sinit: quarum hæc*
pbris per- *prima est, vt: nimirum illorum hæc ratione:*

virtus emineat, ac velut in palæstra exercea-
tur, vt dum à reprobis fatigantur, premun-
lerat va-
tur, exagitatur: meritorum ita leges excres-
cat: eorumq; corona splendidior & gratior
causas.
reddatur. Vnde Augustin. *Omni malus ideo*
viuit, ut corrigatur, aut ut per eum bonus exer-
ceatur Nam vt quidquid in mundo & rerum
natura videmus per contrarietatem habi-
tuum & qualitarum varietatem oppositio-
nemque conferuatur vt in elementis anima-
libusque cuius indagare volenti manife-
stum est: ita & in rebus spiritualibus ani-
mamque concernentibus fieri certissimum.

Hinc non vsq; adeo absurda mihi veterū
Philosophorum fuisse videretur opinio, di-
centium, discordiam contrarietatemque o-
mnium rerum originem & causam. concor-
diam autem & pacem, interitum destructio-
nemque existisse: bellum sc. & duellum, o-
mnia produxisse: amicitiam autem & vnio-
nem, & rupisse. Quod & confirmat Aristo-
telis docens, principia naturæ inter se con-

traria esse. Atque ideo naturæ ipsius auctor,
perpetuum certamen & luctam inter iustos
& mundum, carnem ac diabolum esse, triti-
co quoque zizaniam permisceri, & utraq;
vsque ad tempus messis crescere voluit. De-
cundo, scelestos hic viuere Diuina bonitas
permittit, vt piis vitæq; inculpatæ homini-
bus in rebus temporalibus auxilio sint, & in
necessitatibus succurrant: suos enim ad al-
tiora sustollere, & è terrenarū rerum sordib;
educere satagens: peccatores & improbos,
quo fragilium & temporalium curam rerum

gerant, & ita iustos alant, hic agere permit-
tit. Quod figura è libris regum deprompta
manifestum faciet: Salomon Ethæos, gen-
tesque conterminas subiugatas, vestigales
reddidit: nullum autem è filiis Israel in seruū
venundari voluit, sed illos sibi duces & bel-
latōres; principesque armorum & præfectos
rei bellicæ delegit: Vt autem Salomon Israe-
litas rebus vilibus & indignis immisceri &
applicari noluit: ita Deus iustos, iustos in quā
& sinceros; à rerum temporalium cura exe-
mit, peccatores autem velut gregarios & tri-
uiales, seruorum mancipiorumq; vice fungi
voluit. Quo alludens Psalmographus ait,
Labores populorum possederunt, ut custodiant

mistos to-
lerat va-
rias ob
causas.

Veterum
Philoso-
phorum
opinio.

Li 1. Phy-
sic.

Deus im-
pios tole-
rat, vt pro-
bis in reb-
tempora-
lib. auxi-
lio sint.

1. Reg. 9.

iusificationes eius, & legē eius requirant. Similem profus figuram in lib. Iosue reperiō, ubi Gabaonitis peperit dux, quo populo Dei & ligna cādant, & aquam hauriant: *Ut vnanis, & in usum vniuersa multitudinis ligna cadant, & aquas componant.* Mundanos & peccatores saeculi huius similes Gabaonitis putem, & ideo potissimum in hoc mundo a Deo tolerari, vt Ecclesiae necessitatibus succurrant, electiq; in vitā huius curriculo necessaria suppedient.

Gentium Doctor Paulus egregiā in hanc rem similitudinem adducit: *in domo magna, inquit, non solum sunt aurea vasa & argentea, sed lignea & fictilia.* Idem de Ecclesia, quae Dei domus, esto iudicium: in illa quippe iustos & probos, (quorum imago sunt vasa aurea & argentea) impios quoque & sceleratos designant (quos figulina & lignea denotant) reperire est. Atque vt aula regum non principes & Magnates modo, sed & lixas, calones, & agatones habent; ita Ecclesia, toties domus Dei in sacris literis appellata, peccatores, viles & infames simul & iustos, illustres inquam & nobiles complectitur. Quod egregia figura manifestum reddet.

Babylonis rex nullos ē ludæis in captiuitatem abduxit, quam principes, nobiles, magnique nominis viros; ignobiles vero, quales sunt vinitores & agricolæ, in Iudæa reliquit. Id ipsum omnino agere censeo Deū: iustos n. & electos, florem, inquam, nucleū, & totius mundi nobilitatem, ad æternam gloriam destinans, & ad rerum cœlestiū meditationem trahens; pauperes & inopes, peccatores, inquam, hic in terra relinquit, quo eandem colant, laborent, rebusque terrenis incumbant. Quam allegoriam exponens Paulus ait, eos terrena sapere, piorum autem conuersationem in cœlis esse.

Philip 5.

Deus rerū
temporalium
copia
beat hic
improbos

Tertio zizaniā hic crescere, & impios viuere Deus permittit, vt bona quæ in statu damnationis fecerunt opera, rerum temporalium affluentia & felicitate compensent. Nam vt nemo ita sanctus est, vitæque adeo inculparæ, quin delinquat interdum; ita nullus tam peruersus, aut improbus, quin aliquod interdum meritorium opus edat. Ideo iustos hic interdum torqueri, aduersi-

taribus premi, affligi ærumnis, credendum, vt quæ commiserunt, hac ratione, velut in foenace excoquantur, & omnis peccati contagio hoc pacto defricetur: peccatores autē & sceleratos prospere agere, & blandum fortunæ vultum experiri, quod aliqua interdū ediderint opera bona, quæ suam hac ratione mercedem recipiant. Abraham Patriarcha hoc reddet manifestius: hic enim cum testamentum conderet, deque reb. suis dispo-neret, Isaac filium legitimum heredem ex asse scripsit; concubinarum vero filijs, velut spuris & nothis, minora quædam munera, ne contempnisset eos videretur, legauit. Certissimum est autem quidquid hic in terra possidetur, mobile esse, & talia a Deo bona peccatoribus dari, filijs vero legitimis & dilectis aterna. Quin etiam vnanimis Doctorum opinio & Patrum sententia est, opera pia etiam in peccati & damnationis statu edita, a Deo mercedem accipere: quibus accedens Augustinus, ideo Romanis Deum tam propitium se & benignum ostendisse, imperiūque eorum dilataisse credit, quod optimis re. publ. suam legib. temperarent, & vitam morā, rer. bonam instituere. Et quamuis, vt bene Thomas docet, huiusmodi opera gratia Dei restituta, beatitudinem æternam non promerentur, de congruo tamen mercede digna sunt, & felicitate quadam temporali eadem remunerari solent. Atque hæc sint rationes, cur patet familias in tempus vsque messis zizaniā hanc crescere. *Sinite utraque crescere.*

Gen. 25.

Deus ope-
ra bona in
peccati
statu edi-
ta digna
mercede
cōpensat.

Sententia
D. Tho-
mæ de bo-
nis operi-
bus.

Matt. 13.

IV.

Fuere nonnulli, qui hoc Deo docere conati sint, hæreticos veræ fide tabula amissa naufragos, & Ecclesiae desertores, puniendos non esse, imo nec ad fidem cogendos. Sed errant, prauamque stabilire opinionem conantur: non enim sub parabola huius inuolucris docuit Christus, improbos non esse castigandos pœnisq; afficiendos: at ita eorū correptionem castigationemque instituendam, ne quod boni & electi pariter detrimentum patiantur. Et quoniam sæpe euelli zizania & lolium, etiam cum tritici emolumento Ecclesiaeq; augmento, possunt, ideo hæreticos quamprimum euelli oportet, in quo Christi præceptum nulla ratione viola-

bitur.

bitur. Et namque omnium opinio est, tunc tolerandas esse zizanias; quando sine tritici detrimento eradicari nequeunt; at quando nullum hinc tritico damnum imminet, tunc radicibus euellendas & extirpandas. Vix enim pedem Sodoma Loth extulerat, quin angeli, quibus Pentapolitanum excidium concreditum erat, in eam furorem egresserint, flammamque sulphuream iniecerunt. Discamus hinc, dum nullum est sceleratorum supplicium, electis damnum, aut ob vicinitatem periculum imminet, scelestos esse castigandos, dignaque in eos virga animaduertendum.

Epist. 48. ad Vincen.

Alterius quidem aliquando opinionis fuit Augustinus, dum crederet neminem ad religionem suscipiendam cogi oportere, sed mutata sententia palinodia cecinit, aliosque melius sentientes secutus est; *Mea primus, inquit, sententia erat, neminem ad unitatem Christi esse cogendum, ratione vincendum; ne fideos Catholicos haberemus, quos apertos haereticos noueramus; sed hac opinio mea non contradicentium verbis, sed demonstrantium superabatur exemplis.* Atque in exemplum adducit ciuitatem suam, quae cum Donatistis referta esset, paucis diebus ad Catholicam fidem, cum Imperatorum decreta ad supplicium haereticum raperent, & morte efficiendum censerent rediit. Ac deinde sententiam suam libere proponens ait, merito haereticos suppliciis addici; si enim Principes in homicidia, furta, rapinam, eadem capitali supplicio animaduertant, sacrilegis & haereticis cur parcant?

Haereticis merito puniuntur.

Et quoniam de castigandis haereticis sermo incidit, merito illos ad supplicium rapi, & non sine aequitate, capitis in eos sententiam pronuntiare censeo. Primo, quod ipsi mer haereticis & haeresiarcha ita in eos, quos ut haereticos habebant, animaduertent, morteque tales dignos iudicauerint. Quod Caluini exemplo confirmabo; refert enim in Apologetico Gorseius, Valentium Gentilem, Caluino suadente, & censente a Senatu populoque Geneuensi ad mortem esse condemnatum, quod de SS. Trinitate perperam sentiret, ac Domini nostri Iesu Christi diuinitatem in controuersiam vocaret: ita ut igne & viuos quidem, comburi debere eos, qui

lac. Gorseius.

Gentilis & Seruet flammis adiudica-

tam sacrilegam impiamque sententiam docerent, iudicaret. Testatur quoque Sarius retum toto orbe gestarum commentario pag. 359. sceleratissimum mortalium ac diris deuotendum Seruetum ex Hispania oriundum, impia etiam de SS. Trinitate dogmata spargentem, eodem Caluino inttigatore, & quodammodo incendiario, in foro Geneuensi flammis adiudicatum impietatis poenas dedisse. Nicolaus quoque Sanderus tradit Svinglianis olim auctoribus plurimos in Anglia, Arij haeresim propagantes, & in filij Dei personam & substantiam iniurios igni traditos, cum Svinglianis aduersarentur. Beza haeresiarcha & ipse, Caluinistarumque coryphaeus, anno M. D. LIV. librum edendum curauit, quem inscripsit, *De haereticis à ciuili magistratu puniendis.* in quo probare conatur, legitimam respublicas a Deo in haereticos animaduertendi potestatem accepisse.

lib. de schisma Angl. p. 169.

Secundo, quod apud veteres, etiam gentiles, ita fieri consueuerit. Erat quippe Athenis ad nis tribunal, in quo impij & Athei, & perpetuam de diis sentientes ad mortem condemnabantur, & aeternas poenas dabant, in quo & tres Philosophos celeberrimos, impietatis accusatos, condemnatos historiarum referunt monumenta, Socratem scilicet, Theodorum cognomento Atheum, & Protagoram Abderitam. Socratem quidem, quod nullos esse Deos docuisset, accusatum, ducentorum octoginta & amplius iudicum, praeter eos qui parti illius fauerent, sententia condemnatum, paucis post diebus cicutam bibisse. Theodorum vero impietatis conuictum, publice damnatum veneno hausto impietatis poenas dedisse. Protagoram denique Cicero li. i. de natura Deorum, cum librum edidisset hoc titulo, *De diis neque ut sint, neque ut non sint, habeo dicere*, ab Atheniensibus in exilium pulsum, eiusque deinde liberos, publico magistratus decreto, in foro igni traditos refert: quod & Firmianus Lactantius suffragio suo confirmat.

Athei Athenis ad nis tribunal, in quo impij & Athei, & perpetuam de diis sentientes ad mortem condemnabantur, & aeternas poenas dabant, in quo & tres Philosophos celeberrimos, impietatis accusatos, condemnatos historiarum referunt monumenta, Socratem scilicet, Theodorum cognomento Atheum, & Protagoram Abderitam. Socratem quidem, quod nullos esse Deos docuisset, accusatum, ducentorum octoginta & amplius iudicum, praeter eos qui parti illius fauerent, sententia condemnatum, paucis post diebus cicutam bibisse. Theodorum vero impietatis conuictum, publice damnatum veneno hausto impietatis poenas dedisse. Protagoram denique Cicero li. i. de natura Deorum, cum librum edidisset hoc titulo, *De diis neque ut sint, neque ut non sint, habeo dicere*, ab Atheniensibus in exilium pulsum, eiusque deinde liberos, publico magistratus decreto, in foro igni traditos refert: quod & Firmianus Lactantius suffragio suo confirmat.

Idem in uita Theodorici.

Lact. lib. de ira Dei ca. 9. in distione Diagoras.

Praeter duos illos priores auctores, tradit Suidas, Diagoram Melium Philosophum, & Poetam Lyricum Pindari aequalem, cognomento Atheum, quod de diuinitate secus ac debe-

deberet, sentiret, Deosque omnes è mundo proferberet, patria Melo ab hostibus direpta, Athenas concessisse, qui cum multos impietatem & atheismum docuisset, populumque à festorum mysteriorumque; diuinorum celebratione auocasset, in exilium actus est, & talentum iudicum sententia decrerum ei, qui caput eius resectum attulisset, duo vero ei, qui viuam adduxisset.

AB. 7.
S. Paul.
impietatis
accusatus
est.

Annon & Paulus Apostolus, vt profanis historijs finem imponamus, impietatis ab Atheniensibus coram Areopagitis accusatus est, quasi novos Deos induceret, & noua incognitaque; numina procerderet, quod Christum, cuiusque gloriosam resurrectionem annuntiare. Non possum igitur quin demirer eos, qui in Christiana hodie republica, Religionis violata, & disciplina Ecclesiasticae conculcata reos; minori dignos supplicio volunt, quam olim apud Ethnicos, superstitione idolorum profanatores.

Leges ciuiles hæreticos puniri volunt.

Tertio, quod ius ciuile, regiaque; & imperatoria decreta vnanimiter poenam capitalem in hæreticos sanciant; & quamuis hæc nihil ad Helenam meam spectent, legum tamen sermone compilans, meliores & huc quam apposite facientes iurisconsultos adducam. *L. Arrian. C. de hæreticis & Manichæis*, Imp. decreto, vt Manichæi & omnes hæreticorum fax vrbibus eiiciantur, & vltimo supplicio addicantur, sancitur, quin & *L. Quicumque* com. eodem titulo multo manifestius. Verba legis hæc sunt, vltimo etiam supplicio coercantur, qui illicita docere tentauerint; omnes vero charta, qua funestum hæreticorum dogma complexa fuerint, incendio concrementur. Lege etiam *3. cod. de summa Trinit. & fide catholica*, omnes hæreticorum libri igni adiudicantur; item *L. Damnato, C. de hæret. & Manich.* Item, *L. 16. C. eodem* dicitur. *Qui hæreticorum libros habet, neque in propatulum profert, vt concrementur, punitur.*

Igni addicitur lex libros hæreticorum.

Ex his omnibus manifestum redditur, æquissimum & rationi consentaneum esse, hæreticos, & quotquot in fide fecere naufragium, supplicio & igne digniores esse quam scripta & libros. At nemini mirum videatur, libros funestos, pestiferoque veneno infectos, errorum seminaria & reconditoria

flammis addici, cum in primitiua Ecclesia, & libri qui de curiosis rebus agebant, quales qui Magiam edoceret, publice & coram omnibus flammis traditi legantur. Testatur hoc in Apostolorum Actis Lucas: *Multis credentium veniebant confidentes, annuntiantes a suis suis; multi autem ex his qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt coram omnibus.*

Libri Magici in primitiua Ecclesia cremati.

Historiarum monumentis proditum est Imper. Constantinum, primum illum, sub quo vniuersali Ecclesia pace reffloruit, ac quodammodo reuixit, Catholicæ religionis studiosissimum, & omnis hæreseos inimicissimum, publico edicto sanxisse, vt per vniuersum imperium, omnes Arij hæresiarum libri igni traderentur, & quicumque ipsum facere distulisset, ad mortem deposceretur. Hoc ipsum & apud Ethnicos in vtu fuit. Testatur quippe Vale. Maximus, Agricolas, dū *L. Petilii agrum* profcinderent, in arculas duas incidisse lapideas, in quarum vna, quantum ex inscriptione circumsecus apposita colligi poterat, Numæ Pompilij corpus conditum erat; altera libros septem, de iure & munere Pontificis Maximi agentes continebat, eosque lingua scriptos Romana; septem item Græca conscriptos, de sapientia studio tractantes. Latinos quidem summa diligentia asseruari Patres decreuerunt, Græcos vero, quod Religioni aduersarentur, eamque euerterent, ipse Petilius Prætor Vrbanus, senatusconsulto facto, coram populo cremari iussit. *Noluerunt enim*, inquit Valerius, *præse viri quidquam in hac asseruari ciuitate, quo animi hominum à Deorum cultu auocarentur.* Quod & Ethnici tam religiose libros qui contrariam superstitionem, aliumque Deorum cultum edocereat, comburendos decreuerint; quantam Christiani diligentiam, in veram religionem destruendis, animarum salutem euertentibus, hæresimque continetibus libris, procul ab vrbibus & domibus, eliminandis, adhibeant necesse est?

Valer. Max. lib. 1. cap. 1.

Quarto, quod S. Spiritus id in veteri testamento sanxerit. Exodi namque 22. cap. occidi iubetur is, qui dijs alienis, & non Deo soli, immolat. Legis verba sunt hæc: *Qui immolat dijs alienis, præterquam Deo, soli occidatur.* Atqui hæreti-

Puniedos hæreticos è sacra scriptura asseritur.

hæreticus Deos alienos colit, Deumque solum deserit. imo & ignorat, vt pote qui eius Ecclesiam non agnoscat, Sacramenta non recipiat, cæremonias exhibet, vicario illius non obtemperet, verbis illius fidem non adhibeat, nouam religionem, inauditam fidem, inuisibilia, & recenter procusam hæresim inuere & propagare student: igitur morte luat oportet.

Deut. 13.

In Deuteronomio simile continetur decretum, *Si surrexerit in medio tui Prophetes, aut qui somnium uiderit se dicat, interficietur, quia locutus est, ut uos auerteret à Domino Deo vestro.* Hæreticos autem pseudoprophetas esse, & somniorum, errorum, superstitionū, blasphemiarum culores, interpretes, propagatoresque, certissimum est; quamobrem morte dignissimi, & ultimo affiendi supplicio censentur. Nihil enim uerba doctrinae eorum aliud spectat, quam ut hac plebem Christianam peruerteret, & à veri Dei cultu, mandatorūque illius obseruatione auocet.

Leuit. 24.

In Leuitico quoque in sanctum Dei nomen blasphemus lapidibus obrui iubetur, tam de populo Israel, quam alienigena: *Qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus opprimatur eum omnis multitudo populi. siue ille ciuis, siue peregrinus fuerit.* Quis autem magis blasphemare dicendus est quam hæreticus, qui tum in Christi Iesu corpus, crucem, imagines, tum etiam Sanctos, matrem, sacramenta, & denique Ecclesiam illius ingentia blasphemiarum & contumeliarum plaustra euomit? an non igitur supplicio & castigatione dignus?

Hæretici blasphem.

Et quoniam exempla ad permouendum pendonea sunt, & magnam in utramque partem vim præferunt, sexcenta producam, Moses vna cum Leuitis, Deo postulante, triginta tria hominum millia, gladio vindice, ob honores vitulo aureo exhibitos, interfecit. Iehu à Deo electus, zeloque honoris diuini actus, vniuersam posteritatem Achab ob impietatem deleuit, omnesque sacerdotes Baal fūditus excidit. Iosias rex idolorum sacrificulos occidit, fana deorū evertit, lucos succidit, ossa quin etiam mortuorū in cineres redegit. Elias Propheta cum iudices, ad quos delicta castigare ex officio incū-

Tom. 1. Pars Hyemalis.

bebat, torpere & stertere cerneret, potestate quadam extraordinaria sibi arrogata, omnes sacerdotes Baal, haud procul è torrente Ciflon, interficiendos curauit. Mathathias, Machabæorum pater & animator, honoris diuini studiosus, Iudæum quendam, à patris legibus desistentem, & idolis immolantem, in ciuitate media ad aram obruncavit, eiusque cruore altare conspersit. Prætereo hic quæ Nabuchodonosor Rex sancit, quæ item Artaxerxes, & Darius.

1. Mach. 2.

Dan. 3.

1. Esdr. 7.

1. Esdr. 6.

Quinto & ultimo, quod ipsa id doceat ratio, eaque varia & multiplex; prima, quia iura Cæsarea cum (L. 9. qui ad. ff. de incendio) qui ignem domui alterius, aut horreo iniicit, igni tradendum decernant. Hæretici porro vere incendiarii dici possunt, utpote qui domum Dei, id est, Ecclesiam, penitus adurunt, & tritico uerbi Dei & sanctarum Scripturarum flammam iniiciunt, vere igitur puniendi & flammis acerbis addicendi. Ipsi sunt nimirum scelerati illi Heroftrati, qui Dianæ templo ignem iniiciunt, sunt sceleratæ illæ Sampsonis vulpes, quæ ignescibus caudis Catholicorum semen adurunt.

Iud. 14.

Secunda, Lex ipsa sacrilegos comburi iubet: nullus autem magis sacrilegus haberi, quam hæreticus potest, qui nimirum sancta profanat, doctrinam peruertit & adulterat, religionem deprauat, altaria deiicit, campanilia deiicit, imagines comminuit, peregrinationem instituentes exhibet, in Deum conspirat, Sanctis bellum indicit: nemini igitur dubium esse potest, quin qui talis castigandus sit. Tertia, eadem lex monetam adulterantes deprauantesque extremo ignis supplicio addicit, (L. 2. si quis nummos, C. de falsa moneta.) Hæretici autem scelerati illi mangones, monetam sacram adulterare dicendi sunt, qui nimirum loco argenteæ plumbeam, loco aureæ æneam obrundunt, mendacium loco veritatis, errorem, ut Propheticum oraculum, superstitionem, ut veram religionem vendentes, legem quoque diuinam violantes, sacramque Scripturam sacrilegis interpolatiōibus velut nasum cereum formantes & reformantes. Postremo, si schismatici Datan, Core & Abiron,

Hæretici sacrilegi.

T

Mosi

Num. 16.

Mosi duci suo aduersantes, tã funesta morte extincti sunt, vt è libro Numerorum legenti manifestum redditur: quas pœnas, eoque supplicium eos manere creditis, qui superioribus Ecclesiæ, eiusque principibus, quos Deus summa eum auctoritate Ecclesiæ & fidelibus omnibus præesse voluit, quotidie aduersantur, quales haud dubie esse crediderim hæreticos? I nunc igitur & die zizania non esse eradicanda.

Auctor nõ arrogat sibi quod in principes.

Vnicuique tamẽ vestrum notum esse cupio, me proluxa hac disceptatione, quam & rationib. & sacra Scripturæ auctoritate firmavi, cordatorum Principum prudẽriã nihil derogatum voluisse, qui propter temporis exulcerari calamitatem, ciuitatum suarũ conseruationem, subditorum vnionem, Ecclesiæ pacem; aliasque ob rationes, quas diuina maiestas animabus illis regis instillat, in regni sui agro zizania & lolium hæreticorum tolerant. Theologum siquidem hic ago, non politicum aut reipub. præfidentem; ipsaque obedientia, cultus & obsequium, quod iure naturæ Regi meo debeo, laudare & probare cogit, quidquid illius maiestas & auctoritas hac in re factum voluit; præsertim cum probe teneam, quidquid & exterius agit, & quidquid regia mente voluit & concipit, à Deo, cuius in manibus cor illius, & cuius hoc in mundo locum tenet & imaginem præfert, haud dubie dirigi & conducti. Hæc quoad primam concionis partem dicta sufficiant, iam secundam aggrediamur, de qua lolii & zizaniæ seminatoris nequitia agamus.

V. Mysticus parabola huius sensus.

Pater igitur familias postquam bonum semen agro inieciisset, & agri custodes altum dormirent, *venit inimicus homo, & super seminavit zizania.* Sensu literali iam seposito, mystice hic designari putem, hominibus dormitantibus, id est, salutem suam negligentibus, vel otio in iis quæ animam concernunt diffluentibus, diabolum, communem illum generis humani hostem zizania seminare, scelestas animo cogitationes suggerere, linguam ad verba nequitia efformare, peccataque in corde proculdere.

Simile.

Auis, quamdiu alatum remigio dissecat æra; & pennis in sublime se librat, nulla

capi ratione potest, & ab omni periculo immunis est: at mox vt ad terram delapsa super arbore sedit, & quiescit, periculo se exponit, ne vel reti inuoluatur, vel sclopeto petatur: ita nullas diabolus, versutus ille & subdolos animarum venator & insidiator, deprehendere aut in casses trahere solet, quæ quæ otio diffuunt, stertunt inertia, & in deliciis molliter ac iucunde viuunt. Quod exponens in Prouerbiis Salomon dicit: *Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum, id est, vigilantium, de quæ animarum salute sollicitorum.* *Prou. 1.*

Aqua semper fluens, sapida est & gustui suauis; at stagnans & nunquam defluens, putrescit, insipida, & ad potandum inepta, aqua stagnans non nisi ranas, rubetas, vermes & lacertas, atque id generis plura procreans. Idem de animabus nostris censere: quæ enim semper occupantur, saluti inuigilant, virtutibus incumbunt, sanctis exercitiis sese distinent; Deo acceptæ sunt & gratæ, & coram maiestate illius nitentur: at quæ stertunt, & in otii inertia; luto ac cæno semper volutant, Deus detestari & abhorre solet, quod non nisi venenosas scelerum pestes propaginesque generent.

Atque vt in domo deserta mures & glires multiplicantur, vermes excrescunt, araneique dominantur: ita in anima inerti & segnitate, *Quid enim ipsa aliud quam domus deserta & derelicta, in qua Deus amplius non commoratur, in qua virtutes emoriuntur, è qua gratia exulat? à qua quid expectes præter innumerabilem, non dico immundorum animalium, sed peccatorum, criminum, & vitiorum copiam: de qua dici merito queat, quod de Ierosolymis olim prædixit Redemptor, relinquetur vobis domus vestra deserta.* *Item domus in cuius mui incultata.* *Matt. 20.*

Regula iuris est, non vtentes privilegio habito vel abutentes illud ipsum perdere. Hoc proposito adaptans meo, dico animas, cum gratia & charismatibus largissime à Deo collatis non vtuntur, vel ad factum tumoremque abutuntur quamprimum iisdem excidere, easque dormitantes, vel inertia soporatas, tritico destitui, lolioque intrinsecus & zizaniis oppleri. Labore enim & diligenti-

diligentia res parvæ crescunt, otio ac desidia
maximæ dilabuntur & pereunt.

Lud. 18.

Cæterum sopor hic & circa salutem pro-
prium negligentia magnum animæ afferre
detrimentum solet. Filii Dan (è quorum
stirpe Antichristum nasciturum Doctores
& Patres perhibent) urbem Lais sine vlla ef-
fusione sanguinis, aut ictu ferri inuasere quâ
& penitus demoliti sunt; quod quamuis re-
bus omnibus ad defensionem necessariis af-
fluerent, otio disfluere incolæ, stertent,
sibi que non prospicerent. Quo mystice de-
claratur, animas illas opulentas, & charif-
matibus cœlestibus ditatas, tunc à diabolo
potissimum inuadi, exagitari, & dispoliari
cum securâ & omnis merus expertes dor-
miunt, suamque salutem negligunt.

1. Reg. 24.

Dauid, castra Saulis clanculum ingressus,
quin & ad tentorium illius penetrans, regia
arma furrim abstulit, quem somno disten-
tum, vel alias in spelunca naturæ necessitate
seruientem obruncare potuisset, si volun-
tas occasione aduisset. Ad eundem modum
Christiano in Ecclesia, quæ Christi Iesu ex-
ercitus est, dormitanti, quamuis inter ius-
tos & probos versetur, sæpenumero dæ-
mon spiritualis militiæ arma eripit, imo ni-
si per Dei clementiam staret, vitam etiam
inscienti auferret. Exclamem igitur, ô som-
num detestabilem, inertiam, magnum ani-
mis periculum atcessentem! Atheniensium
legislator Solon præclarâ in desides & iner-
tes legem tulit, qua omnibus actionis iis
intentandæ potestatem dabat. Eandem tu-
lisse legem videtur & Deus, ac permisisse,
vt negligentes, inertes, deque iis quæ ad
salutem spectant parum solliciti, tentatio-
nibus variis exagitantur, à dæmonibus
accusantur, omniumque vitiorum occasio-
nibus expositi viuerent. Cum Apostolo igitur
finem faciam, ita Thessalonicenses ad-
monente: Vos fratres, non estis in tenebris, vt
vos dies ille tanquam fur comprehendat; omnes
enim vos filij lucis estis & filij diei, non sumus no-
ctis neque tenebrarum igitur non dormiamus, sicut
& ceteri, sed vigilemus & sobrii simus, &c. Ve-
re igitur somnus periculosus est, & magna
detrimenta afferre solitus: cum dormienti-
bus colonis diabolus zizania superfeminarit.

Laert. lib. 2.
cap. 2.

2. Theff. 5.

Cum dormirent homines, venit inimicus VI.
homo. Somnum hunc exponens Chrystosto- *Matt. 13.*
mus, in Prælatos, Ecclesiæ custodes & ca- *Hôm. 45.*
pita, eundem detorquet; quibus stertenti- *in Matt.*
bus, parumque de grege sollicitis, diabolus
hæreses, errores, vitiaque Ecclesiæ inferere
consuevit: simulque hinc inferre conatur,
quanta pastorum esse debeat vigilantia &
cura, cum nimirum ad illos spectet, semen-
tem Dei custodire, & omnem in partem cir-
cumspicere, ne quid Ecclesiæ Dei detri-
mentum afferat diabolus, in quod totis vi-
ribus incumbit. Hoc namque custodum &
vigilum nomine appellari in sacris litteris
Prælati solent; imo nullum hoc nomine il-
lis frequentius. Audiamus Dominum per
os Prophætæ loquentem! *Super muros iuos*
Ierusalem constitui custodes, tota die, ac nocte
non tacebunt.

Ecclesiæ
pastores
custodes
& vigilis
& vigilis
appellan-
tur in sa-
cris litte-
ris.

Isa. 62.

Ier. 1.

Prima quam Ieremias Propheta visionem
vidit, huic de qua agimus materiæ suæ o-
ptime quadrat: cum enim Deus illum in cu-
stodem populi constituisset, interrogauit,
Quid vides Propheta? qui mox subintulit,
Virgam vigilancem ego video. Quo loco tex-
tus Hebræus habet proprie, vt bene Lyr-
anus notauit, *Virgam amygdalinam ego video:*
vel, vt alius interpres, *virgam nuceam.* No-
tat autem Procopius, virgam amygdalinam,
aut nuceam cervicali dormientis supposi-
tam, quamprimum somnum abrumpere &
dormientem excitare. Quamobrem cum
Deus Præfulis symbolum virgam somni ini-
micitiam ostendit, denotare voluit, som-
num Ecclesiæ capitibus & pastoribus sum-
mopere esse fugiendum.

Audite quid aliud: magnus ille Theolo- *In sapient.*
gus Robertus Holcot obseruauit, Christum *lect. 82.*
in tristis passionis nocte, cum Petrum, quem
in Ecclesiæ caput & principem constituerat,
in horto stertentem cerneret, & ad eum ex-
citandam accederet; honorabile illud Petri
nomen, cunctisque venerandum gentibus,
quod illi, dum Ecclesiæ caput eum consti-
tueret, imposuerat, subtrahisse, ac genuino
eum nomine compellasse, *Simon dormis.* *Marc. 14.*
Perinde ac si dixisset: Ille Pontificis & custodis
nomine indignus est, qui hunc in modum
somno indulget.

Laer. lib. 5.
in Aristot.
Ammianus. li. 16.

Pier. li. 17.

Referunt historici, magnum illum Asiae terrorem Alexandri, argenteum dormiendo globum manibus tenere solitum, cui aenea peluis subiecta foret; ut, dum altum dormiret, somnoque liberius indulgeret, globo in peluim manibus excidente, & tintinum edere, a somno expergisceretur. In quo grues ille dici potest imitatus, quas Pierius aliquae tradunt, dum excubias agunt, & ab hostibus obrui metunt, hac uti industria consueuissse. Cuius partes sunt excubare totiusque agminis custodem agere, lapillum pedibus tenet; quo, ubi hunc cadere contigerit, expergefacta, societas exciter, nullum ut discrimen adeant. Quemadmodum igitur vigilia salubris est, animaeque perutilis; ita somnus noxius & damnosus: somno quippe indulgentibus hominibus inimicus, superseminauit zizania.

Somnus plurima homini afferre consuevit mala.

Judic. 14.

Cum enim stertimus, daemones inualecunt & insurgunt, id est, cum salutem negligimus, tunc inimicus per agros volitat, grassatur in triticum, & lolium bono semini permiscet. Dalila Samsonem irrorare & perdere gestiens, an non soporare eum studuit, itaque exsariem, omnis robotis armamentarium, detondere: Eadem techna utitur & pellax nostra caro, Philistaea illa longe deterior; nos siquidem perdere, omnemque fortitudinem & animum eripere gestiens, omni ratione conatur deliciarum nos somno opprimere, ac noxio & detestabili voluptatum sopore inescare.

Ind. 13.

Quot, cheu, principes ac reges, quot duces & milites, somno oppressi, triste ac funestum rerum varietatis exemplum fuere, quot inquam, magnates ac purpuratos somnus in summa & extrema pericula coniecit, ut & vitam amiserint, ac lugubri catastropha diem extremam clauserint? An non Holofernes princeps militiae regis Assyriorum in obsidio Bethuliae, stertens & vino obrutus, gladio & dextra muliebri, ceruicem & vitam perdidit? an non Sissara, praefectus Iabini regis Azor, clauo per tempora adacto dormiens per manus Iabel perit? Isbofeth Saulis filius percussus in inguine, an non meridians in lectulo, occubuit? A deo ut & fortissimi iuxta & generosissimi, & foeminea

Ind. 4.

1. Reg. 4.

quidem dextra, quod somno indulgerent, ceciderint, ludibriumque suis fuerint. Quod lacrymis potius quam verbis deplorans Ilias ait, *Filii tui proiecti sunt, & dormierunt in ca-pite omnium viarum.*

Quem locum ut commode intelligatis, Duo viaru diuersa viarum genera esse sciatis oportet: aliae sunt enim viae Domini, quarum toties in sacris libris est mentio. *Dominus possedit me ab initio viarum suarum.* Et, *Quis poterit seruari vias eius;* Item, *Vias tuas Domine demonstra mihi.* Per has autem vias recta ad salutem tenditur: vnde non immerito a Psal-mographo viae vitae appellantur, *Notas mihi fecisti vias vitae.* Et aliae viae Daemonis, viae difficiles, ad calcandum molestae, & magnorum discriminum causae: *Conuersio & infelicitas in viis eorum,* item alibi, *fiant via eorum tenebrae, & vias peccatorum disperdet.* deinde apud Zachariam, *Conuertimini de viis vestris.* haec autem viae rectae ad interitum & damnationem perducunt, atque huiusmodi viae sunt peccata. Vnde Psal-mographus, *viam iniquitatis amoue a me, & omnem viam iniquitatis odio habui.* Capita porro & initia harum viarum, & accessoriarum semitarum, ipsa est superbia, auaritia, luxuria, *Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, &c.* aut etiam statui possunt, ipsa peccatorum principia, inter quae recenseri queunt tentationes, suggestiones, occasiones, cogitationesque occultae.

Ac veluti nemo non sine discrimine in itinero cuiusdam viae difficilis ac latronibus infestae dormitat: ita periculo non caret, si quis tentationi prauae morosius inhaeret, aut indormit. Quamobrem esse festim cum Redemptore Christo excitemur, & animae potentis praenitentiae veterno stertentibus dicamus, *Surgite eamus, ecce qui me traditurus est appropinquat,* peccatum in anime perniciem conspirans praeforib, est, atque huiusmodi cum tempestas insurgit, tanta procellae dum ingruunt, compellemus Christum, clamemus naufragii metu exalbescen-tes, *Salua nos Domine, perimus.*

Luxurioso libidibusque suis vacanti, Sapiens imminentem calamitatem praeflagians has minas intonat: *Et eris quasi dormiens in medio.*

Isa. 51.

Prov. 8.

Iob. 36.

Psal. 24.

Psal. 15.

Psal. 13.

Psal. 34.

Psal. 145.

Zach. 1.

Psal. 118.

1. Ioan. 2.

Matth. 26.

Matth. 9.

Prov. 23.

in medio mari & quasi sopitus gubernator amisso clauo. Non ait in terra dormienti similem cum fore, sed in mari, vrita ostendat in quanto periculo versetur, quod vs sit etiam euidenti, ait, in medio mari. Non minus peccatoris peccato indormientis, nullaque ratione e flagitiorum voragine emergere cupientis, esse solet periculum. Atq; ita cum dormiunt homines, venit inimicus, & superseminat zizania: oportuna scilicet malorum infligendorum Satanæ occasio est formans.

Peccator dormiens in peccato similis in mari dormienti.

VII. I. Pet. 5. Satan inimicus est & zizaniorum sator.

Quis autem hic inimicus dici potest? nullus profecto alius quam dæmon, qui tum Christi, tum omnium fidelium inimicus est: quo nomine cum Apostolus Petrus in Epistolis nuncupat. Ipse est inquam, qui seminat zizania non in Iudæorum, Turcarum, Arabum, Saracenorum agro, sed in Ecclesia Dei, atque inter Christianorum fulcos. In quo ille notate astutiam: de die non venit, at de nocte dum spisse terrâ occupant tenebræ: non dum vigilant & excubant homines, at dum dormiunt. Id est, dum Prælati, pastores, Episcopi, cæterique Christiani animarum salui non inuigilant, dum auaritiæ student, voluptates confectantur, honores ambiunt, rerumq; terrenarû studio tenentur, tû versutus ille animarû aduersarius lolium spargit, noua perniciosaq; dogmata ferit, doctrinas degeneres, & fucû olentes disseminat, inaudita opinionum commenta ferruminat, fidem perturbat, religionem in diuersa trahit, charitatem extinguit, Sacramenta conculcat, Ecclesiam denique perdit & destruit.

Satan zizania spargit quando superiores dormiunt.

Hæc igitur bellua tunc zizania seminare solet, cum Prælati stertunt, & officium negligunt suum; ita fecere olim in agro Iudæorum Pseudopropheta: Bael, Molochitæ, Pharisei, Sadducei, in Christianorum, Arriani, Manichæi, Valentiniani, Pelagiani, Donatistæ: & iam nuper à parum memoria, Lutherani, Calvinistæ, Zuingliani, Anabaptistæ, aliiq; & scelere & audacia pares. Quare si Prælati Germaniæ omnem in partem circumspexissent, si gregis curam gessissent: nunquam Lutherus aut Zuinglius zizania disseminassent: si canes latrassent, nunquam lupi in ouile irrûpentes damnum gregi in-

Principes sæculares & pastores Ecclesiæ Religionis cu-

tulissent. Videant igitur Principes sæculares, ipsique pastores Ecclesiæ, num coram summo Iudice in nouissimo die exactam animarum sibi creditarum rationem dare poterunt: sibi que persuadeant, non impune se tunc habituros. Conspirare siquidem inter se mutuo, illi armis sibi diuinitus traditis, hi vero auctoritate quam ipsa sacra infusa includit, in vulpium Ecclesiam Dei vineam suffodere nitentium, euerisionem debent. Sunt enim vtriq; custodes vineæ Christi cõstituti, & vigiles circa ciuitatem Ecclesiæ excubantes, sunt fortissimi illi ductores thalamum Salomonis ambientes, qui quamprimum vt dormitant & stertunt inimicus homo venenum diffundit.

stodes sunt.

Notate hic obsecro, vt paterfamilias diaboli nequitiam & peruersitatem, quæ ei naturaliter adhæserit, exaggeraturus, inimicum hominem eum appellatit. Nouum profecto & animaduersione dignum, quo spiritus huius peruersi artes, nequitia, crudelitas odium exprimentur, vt hominem eum describi: nulla siquidem maior fingi aut excogitari crudelitas, nullum odium deterius inueniri, quam hominis. Inter animalia nullum leone crudelius & immanius, hominis tamen ferias barbariesque maior.

Nõ est vlla crudelitas maior quã hominis. Homo leone crudelior.

Daniel Propheta, cum ad petitionem Sarraparum Babyloniorum in lacum leonum coniectus esset, leones quam suos mitiores credens, ingenti lacum saxo muniuit, regioque sigillo, ne quis Daniele interfecturus effringeret obsignauit. Quid agis rex? quid hoc video? Virum sanctum leonibus obiectis, & ab hominibus eum turatum cupis. Prudenter profecto & sapienter. Sciebat namque rex, nullum homine animal inhumanius aut ferocius haberi posse, qui nimirum nemini parcat, vt odio, affectuq; prauo satisfaciatur.

Dan. 6.

Balthasar nihil vnquam horribilius, aut quod maiorem ei formidinẽ incuteret conspexit, quam manum illam hominis in pariete scribentem, adeo vt exanimis in terram ceciderit. Non exseruit hic Dens vngulam animalis, sed manum hominis: quasi nihil eadem haberi posset terribilius magisque metucendum. Ecce, qui nec in prælio-

Dan. 5.

rum astu, non inter belli clangores, non in visorem aporumq; venatione, non inter fera animalia & monstra palluerat: ad solum manus hominis conspectum; expallens & exsanguis in terram concidit.

2. Reg. 2. 4. Quod egregia e libris Regum historia manifestum reddam. Cum Deus trium plagarum Davidi regi ob delictum promeritarum optionem dedisset, pestem scilicet, famem & bellum: pestem delegit, dicens: *Coartor nimis: sed melius est mihi quod incidam in manus Domini, quoniam multa sunt misericordia eius.* Expedire & satius esse sciebat pius hic rex, in Dei quam in hominum manus incidere: quum ille mitis sit, hi vero inhumani & ab omni pietate alieni, & quibus nihil crudelius aut ferocius. Hinc diabolus, quo eius malitia & crudelitas designetur, *inimicus homo* appellatur.

Matth. 13. O nomen satana dignissimum! o perverfitatem singularem! o crudelitatem barbarie omni barbariorem! Ecce post quam pater familias triticum in agro seminasset, crudelis ille hominum adversarius eundem zizaniis oplevit, & abiit. Nolite, ut scelerata illa bellua, postquam venenum sparsit, sese subducatur: ut ictu infecto, canat receptui. At quid mirum, in terra seditiones, motus, & praelia reperiri, ac zizania seminari, cum nec caelum, locus ille ab omni perturbatione alienissimus, isdem caruerit. Porro haec feminum mixtura representare mihi ipsum videtur, quod quotidie in Ecclesia contingere videmus, in qua, ut August. olim observavit, scelerati probis permisti sunt & pravorum lolium iustorum tritico: quod & in Concilio Constantiensi asseruere, toto orbe exciti Patres. Ecclesia quippe est area Noe, quae animalia immunda, non secus ac munda, includit. Est area illa, de qua Matthaeus, in qua & palea, & luxurians laetaque messis. Est conuiuium illud nuptiale, ad quod virgines fatuae iuxta ac prudentes vocantur. Est aula illa regia, ad quam & admittuntur illi, qui veste nuptiali carent. est deniq; ager hic, in quo triticum vna cu zizaniis ex crescere videmus: quod tantopere serui & domestici demirantes patri familias dixere,

Eth. de ha-
ref. ca. 69.
Sess. 5.

Gen. 6.

Matth. 3.

Matth. 25.

Matth. 22.

Nonne bonum semen seminasti in agro tuo: vnde Matth. 13. de ergo habet zizania?

Et est reuera admiratione dignum, quam ratione in anima hominis tam triste ex- Deut. 20. crescere zizanium, tam infelix pullulascere lolium queat: est namq; quodammodo incredibile, quomodo potentiae & facultates animae peccatorum instrumeta esse possint. Veruit olim dominus, balistas, machinas, hastas, missilia, pila, aliaq; instrumenta bellica, quib; mors afferri hominib; potest ex arbore frugifera concionari, sed sterilib; & sylvestribus eadem parari voluit. Qui fieri igitur potest, o homo, ut e corporis tui membris, animaq; facultatibus, & sensibus, qui instar arborum feracium sunt mortis instrumenta constituas, & arma pares quib; & Creatorem oppugnes, & animae mortem afferas?

Quomodo ergo habet zizania. Si peccatum Matth. 13. monstrum aliquod spirituale est, tenebrarum Peccati abortiuum, mors aeterna, diluuium comune animarum, naufragium vniuersale, merum varia. latrocinium, extrema calamitas, damnum irreparabile, omnium reru exitium & pestis: Matth. 13. quomodo igitur in anima exerceat? si peccatum rationi aduersetur. Deo contrarium sit, gratia animam priuet, caelo deturbet, inferni heredem constituat, in carcerem demonum coniciat, animae mortem adferat, Ecclesiae sit lolium: quomodo igitur ingredi animam potest? Vnde ergo habet zizania: Deniq; si Angelos caelo exegerit, innocentiae statum peruerterit, diluuii causa extiterit, filium Dei vnigenitum ad mortem, & quidem acerbissimam pertraxerit, si omnia pessūderit, si aeternis sit expiandum flammis, ecquae nam hominum esse potest audacia, ut ipsum committant: ut tam infelix in animae agru lolium admittant? sed rationem addidit pater familias dicens, *Inimicus homo hoc fecit.* Matth. 13.

Manifeste hinc colligere possumus, nulla posse ratione Deum peccati auctore consti- Deut. pec- tui, at inimicu, qui haec superseminauit zizania. Deus igitur peccati non est auctor, ut est auctor Psalmographus aperte profitetur: *Non Deus Psal. 5. volens iniquitatu tuas.* Diabolus vero peccato Sap. 2. aditum patefecisse, & ipsum in orbem inue- xisse Sapiens testatur, dicens: *Inuidia diaboli mors*

Co-
den-
can-

Li.
Li.
fug.
Li.
cu-
aff.
C

mors intravit in orbem terrarum. Hoc retundere clypeo venenosa Lutheri iacula possumus, hoc vallo blasphemiarum hæresis, errorumque illius tela infringere, dum ait Deum peccata per impios patrare: Melancthonis item sententiam confutare docentis, tam Iudæ prodicionem, quam Pauli Apostoli vocatione Deo ascribendam: Bucerii item, Deum absolute efficientem peccati causam constituentem, adeo ut quicumque illud negarit, Deo diuinitatē hunc adimere censeat, quod eum causam eorum quæ facta vult, esse neget: Caluini denique, acriter propugnantis, Deum simpliciter & pure peccati auctorem esse. Quod aperte demonstravit Cl. De sanctis Episcopus Ebroicensis, qui lib. 5. de Caluini atheismis, Caluinum Bernæ impietatis accusatum & damnatum tradit, quod Deo & peccatum & damnationem damnandorum ascriberet. Sceleratam porro hanc opinionem diris deuouens Concilium Tridentinum, anathemate percussit omnes, qui eandem docent & credunt: *Si quis dixerit, mala opera, & bona Deum operari: non permittit solum, sed etiam proprie & per se, adeo ut eius sit proprium opus, non minus proditio Iudæ, quam vocatio Pauli, anathema sit.*

Eundem errorem acriter olim oppugnauit Magnus Basil. qui in homilia, quâ super hac re conscripsit, inter cætera ait, fatuum eum quidē & stolidum, qui nullū esse Deum credit: at stolidiorem & stultiorem censendum, qui Deum peccati causam statuit: quod ille Deū penitus negatum, hic vero clementiā & bonitatem ei detractum eat. Eiusdem sententiæ est & Irenæus, & tradidit in ecclesiastica historia Euseb. qui egregia ad Florinū epistola multis ostēdit, Deum malorum causam aut architectum esse non posse. His accedat & Philo Iudæus, qui omnes peccati causam Deum non vero seipfos constituentes, puniri & suppliciiis addici vult. Theodoret denique ut finē faciamus, omniratione opinionē hanc profligare conatus, probare contendit, Deum naturā bonū, malorū aut peccati causam non posse constitui: sed illum triticum seminare, diabolum vero supseminare zizania. **Conclusio.** Omni igitur studio & contentione Auditores scelestum hunc zizaniarum satorem

fugiamus, omni cura eum ab animarū agrō excludamus, impediamus, inquam, ne peccati, schismatis, hæreseos, errorū, calumniarum, blasphemiarum lolium tritico superseminet, somnum quoque ab oculis propulsemus. Dormientibus enim nobis grassatur, vagatur, & circuit: Vos itaque Præsules, Antistites, Episcopi, Dominici gregis pastores, Ecclesiæ excubitores, Christianorum duces, vineæ sponſi custodes, animarum nostrarū tutelæ super gregem vestrum excubias agite, atque omni ratione impedire satagite, ne vestra illectus negligentia Saran, per diceceseon vestrarum agros lolium & paleam serat. Vos etiam Catholici Principes, Reges potentissimi & inuictissimi, Monarchæ fidelissimi, coslo originem ducentes, Altissimi vice hic in terris fungentes, patres patriæ, populi tutores, religionis fulcra & bases, fidei columnæ, Ecclesiæ antes & fornices, non minus excubate, ac nolite pati, ut vestram culpam, hæreseon zizania reguorum vestrorum noualia ingrediantur.

Et ecce ô regnum rex, animarum nostrarum conditor, Ecclesiæ princeps Christus, tu, qui bonum fidei charitatis, sacræ scripturæ & Euangelii semen seminasti: omnia modo zizaniis scarēt, familiæ vnus cuiusque nostrum non vsque adeo laudabiliter dirigitur, vrbes inter se dissident, prouinciæ intergræ à se mutuo diuisæ sunt, per regna peccata inualescunt, hæresi Ecclesia repleta est, denique zizaniis mundus oppletus gemit: impediēsne igitur Domine, quo minus noxiæ illæ propagines eradicentur? per te stabit, quo minus motus hi & seditiones sedentur, peccatis debita infligantur supplicia, errores tollantur, blasphemii, & hæretici excendantur? Anne patieris, eadem inualescere? diutiusne eadem feres? anne in messem referuari cupis? O iudiciorum abyssum! ô consilia impenetrabilia! ô secretorū fundum nemini vrinandum! ô mare nullius ingenii bolide explorandum! At, quoniā ita maiestati visum est tuæ gratiam saltē elargire, ut tam sancte media inter mundi huius zizania, vitam instituamus, ut emensa vitæ huius nauigatione, feliciter æternæ felicitatis portum ingredi mereamur: ad quem nos pellere & dirigere digne-

lib. 13.

st. 20.

lib. 13.

cati

cheta

ia.

Conc. Tri-

dent sess. 6.

can. 6.

lib. 13.

s. pec-

non

uctor

s.

Li. 5. c. 19.

Li. de pro-

fugis.

Lib. 5. de

cur. Græc.

affect.

Conclusio.

dignetur, qui cum Filio & Spiritu paraclero, potest omnia Deus Pater. Amen.

DOMINICA SEXTA
POST EPIPHAN.

Partes,

1. De magnis, arte factis minimis, minimoque regno.
2. Quid grani paruitas, ad diuina, totamque Ecclesiam collata.
3. Quid eadem ad Ecclesiam adiuncta & contenta.
4. De grano fidei & doctrina.
5. De aurbus.
6. De fermento.

Simile est regnum caelorum grano sinapis.
Matth. 13.

FIGURA.

Dan. 4.

POTENS ille Babyloniorum Monarcha Nabuchodonosor terribile olim somnium vidit multaque includens prodigia: vidit, inquam, arborem in meditullio terrae constam, cuius caput luxuriantibus comis ad nubes pertingeret, radices ad terram usque centrum descenderet: ramorum adhuc brachia per quatuor mundi latera extenderent, & fructibus illius omnes pascerentur, in ramis volucres caeli nidificarent, sub umbra vero varia animalium genera luderent & delitescerent. Et ecce tibi vox subito caelo delapsa, quae arborem succidi, & radice tenus amputari iubebat. Sensu literali iam seposito, eo, inquam, quem Daniel regi visionem exponendo patefecit: scilicet regem arborem esse: quae excindenda esset, quod regnum amitteret, sed radix nihilominus permaneret, quando scilicet ad regnum postliminio reuerteretur: existimo visionem hanc Euangelii hodierni figuram esse, in quo Christus regnum caelorum grano sinapis simile esse perhibet, quod quamuis omnium seminum sit minimum germinans, caeteris plantis excreuit sublimius, & aera quodammodo ferit. Huic autem grano

quid obstat, quo minus Christum similem esse dicamus: qui in hoc mundo exiguus quidem fuit, humilis, plebis abiectio, & vermiculus terrae: sed in terram deinde iactus, post gloriosam, inquam, resurrectionem, ira excreuit, ut volucres caeli in ramis eius nidus construxerint, id est, Sanctorum animae sub umbra illius delituerint, & omnem ab ipso suam beatitudinem traxerint. In medio item terrae plantatus est, dum in Palaestina, quae vmbilicus & meditullium, ut Cosmographi tradunt, orbis, natus apparet. Caelos quoque vertice tetigit, & radice ad terrae centrum pertigit, quod verus esset Deus in caelestibus agens, verus item homo in terra cum hominibus conuersatus. Ramos per orbem diffudit, quod potentia illius ab arctico polo, usque ad antarcticum se extenderit. In ipsius ramis nidificaverunt aves, & ad truncum refederunt animalia: quod tam Angeli quam homines omnem à IESU CHRISTO gloriam & beatitudinem duxerint. Excisa porro fuit, Christo moriente. Hac de re hodie acturi sumus, discuturi inquam, cur Christus grano sinapis comparare voluerit. Eius huc maiestatem auxiliariam aduocemus, matrisque illius gloriosae patrociniū supplices inuocemus, quam verbis angelicis ante omnia salutabimus. *Aue Maria.*

Qui naturae miracula, mundi que huius inferioris prodigia descripsere, quae Ethnici olim tanto opere demirati sunt: referunt inter caetera, mirabilia quaedam opera, quae vel ars vel industria hominum produxit, & in naturae theatro spectanda proposuit. Celebrant in primis opus illud eximium: licet in tenui elaboratum, quo Myrmecides sculptor egregius curum quadriugum, & aurigam eidem iusidentem, tam industrie & scite, tamque exiguo in subiecto formauit, ut alis eum suis musca tegetet atque obumbraret: illud item alterius sculptoris, qui in cerasi nucleo nauem omnibus necessariis instructam efformauit: sed adeo tenuem, ut à picula in antenna constituta suis cam cooperiret alis. An non haec ad naturae ludibrium? an non hoc artificium eius quam proxime imitari, ne dicam superare?

Aliud

I.
Mirabilia
& artificia
sa quaedam
opera.
Textus
thesauri
tom. 2.